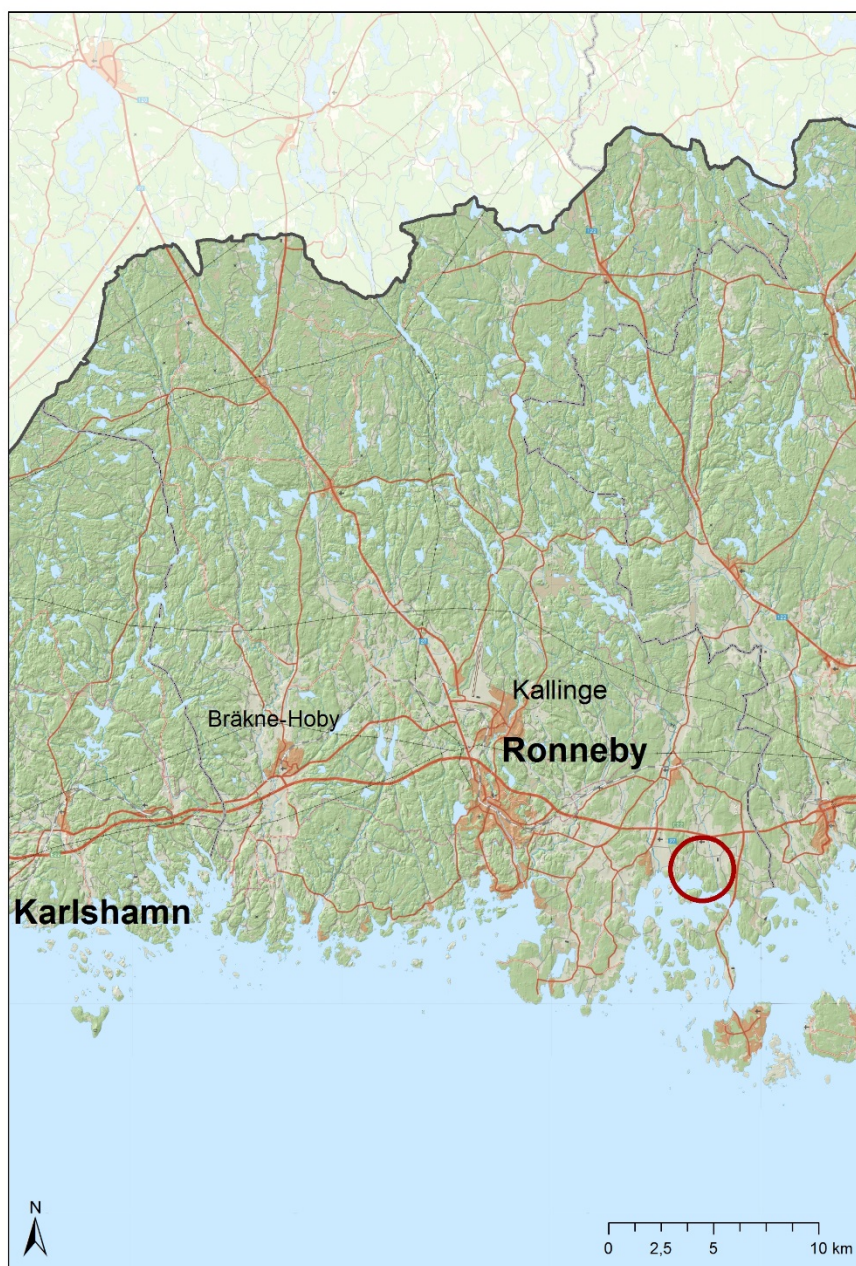

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410205 Vambåsanäs

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap, vilket för detta område skiljer sig något från vad som är beslutat av regeringen. Länsstyrelsen har för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Ulrika Widgren

Bevarandeplan för Natura 2000-området**SE0410205 Vambåsanäs**

Kommun: Ronneby

Områdets totala areal: 139,9 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-05-23

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-05-31

Markägarförhållanden:

Privat

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm**Naturtyper och arter som ska bevaras i området:**Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1160 - Stora vikar och sund

9070 - Trädklädd betesmark

9160 - Näringsrik ekskog

9190 - Näringsfattig ekskog

1083 - Ekoxe, *Lucanus cervus*1084 - Läderbagge, *Osmoderma eremita***Bevarandesyfte**

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Vambåsanäs bidrar till att uppfylla miljömålen Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Hav i balans, levande kust och skärgård samt Ett rikt växt- och djurliv.

Det prioriterade bevarandevärdena är ekskogen och ekhagmarken med sina gamla och skyddsvärda träd, samt förekomsten av läderbagge. Vambåsanäs är ett viktigt område för läderbaggens regionala bevarande, men även andra naturvärden är kopplade till ekarna som har

förekomst av rödlistade lavar, svampar och insekter. Ett flertal nyckelbiotoper har avgränsats inom området.

De grunda marina miljöerna utgör viktiga reproduktions- och uppväxtområden för fisk som gädda, mört och abborre. De är också viktiga områden för vadare och andfåglar. Vambåsanäs ingår i Lövskogskusten, Blekinges kustnära ädellövskogar. Lövskogskusten innehåller landskap och biologiska värden av internationell, nationell och regional betydelse. Området karaktäriseras av ädellövskogar och betade ekhagar som når ända ut till havet. Det milda, kustpräglade klimatet har skapat unika förutsättningar för en rik biologisk mångfald.

Beskrivning av området

Vambåsanäs är beläget i det kustnära eklandskapet på Johannishus fideikommiss i Ronneby kommun. Vambåsanäs gränsar till Natura 2000-området Tromtö-Almö. Det yttre näset mot havet vilar på Blekinge kustgnejs och i norr finns äldre granodiorit, Tvingsgranit. Området är i viss mån kuperat, men når inte mer än 20 meter över havet. Området är uppmärksammat framförallt för sina grova ekar och det stora antalet fornlämningar från olika tidsåldrar. Större delen av Vambåsanäs är idag skog av framförallt ek med inslag av små granplanteringar och med buskskikt med hassel, kaprifol och slån. Inslaget av grova träd är mycket stort. 100-tals grova ekar med en diameter på mer än en meter i diameter finns inom området. Endast områdena närmast den gamla bykärnan till Lilla Vambåsa är något mer öppna, exempelvis det gamla järnåldersgravfältet söder om byn. Här finns den mest intressanta kärlväxtfloran med bland annat stor blåklocka, backnejlika, stortimjan, gullviva, solvända och nattviol.

Landskapet i Vambåsanäs, tillhörande den gamla byn Lilla Vambåsa, vittnar om bruket av marken årtusenden tillbaka. Området innehåller Blekinges till antalet rikaste fornlämningsområde med ett stor antal gravar och gravfält från bronsålder-järnålder. En permanent bosättning har troligen funnits från bronsåldern. Det småskaliga bruket av markerna i Lilla Vambåsa fortgick till och med mitten av 1800-talet. Därefter rätades åkerkanter ut, Vambåsabäcken dikades och de små åkrarna gick upp i stordrift på den då nybyggda Vambåsa gård. Den södra delen av Natura 2000-området har inte brukats sedan forntid, men har i hög grad nyttjats för utmarksbete ända in i sen tid. De små, från mitten av 1800-talet, obrukade åkrarna med omgivning började från 1920-talet betas med djur från mjölkproduktionen på Vambåsa gård. Betet med kor fortgick till slutet på 1940-talet då hästar från åkerbruket troligen dominerade hävden. Hävden upphörde någon gång på 1950-talet men återupptogs i delar av området 1997, efter restaureringar i de bynära miljöerna.

Området är tämligen väl inventerat i flera avseenden. Sammanlagt 13 nyckelbiotoper med en areal på minst 24 hektar har avgränsats av Skogsstyrelsen. Vid nyckelbiotopsinventeringen har bland annat grå skärelav och liten ädelav (starkt hotad) påträffats. Vid senare inventeringar har även blyertslav (nära hotad), gammelekslav (sårbar), hjälmbrosklav (nära hotad), liten sönderfallslav (nära hotad), matt pricklav (nära hotad), rosa lundlav (sårbar), skuggorangelav (nära hotad), stiftklotterlav (nära hotad) och ädelkronlav (sårbar) påträffats. Vid insektsinventering i slutet på 1990-talet hittades 179 arter av vedlevande insekter, varav 44 då rödlistade. Till de mer välkända hör ekoxe (tidigare rödlistad), läderbagge (nära hotad) och svart guldbagge (starkt hotad). Artdiversiteten av vedinsekter är bland de största i Blekinge. Av svampar kan nämnas oxtungsvamp (nära hotad), tallticka (nära hotad), korallticka (nära hotad) och rutskinn (nära hotad).

De marina områdena i Listerby innerskärsgård uppvisar en mosaik av grunda mjuk- och hårdbottnar och dessa varierande bottenförhållanden möjliggör livsmiljöer för en mångfald av djur och växter. Särskilt betydelsefulla födosöks-, och reproduktionslokaler för fiskarter som gädda, mört, benlöja och abborre är de grunda vikarna. Vattenområdet är också betydelsefullt

som uppehållsplat för rastande och övervintrande sjöfåglar exempelvis. vigg, stor- och salskrake samt sothöns. Havsmiljöförordningen omfattar allt havsvatten, och ett system för att bedöma miljöstatus är under utveckling. Den inledande bedömningen (2012) indikerar att god miljöstatus inte uppnås i Östersjön. Vattenförvaltningsförordningen omfattar kustvatten (ut till en nautisk mil utanför baslinjen) och den ekologiska statusen i området är bedömd som otillfredställande på grund av övergödning och miljögifter (2013).

Vad kan påverka negativt

Skog

- Skogsbruksåtgärder inom området. Även skogsbruk i direkt anslutning till området skulle kunna påverka naturvärdena negativt genom att leda till vindexponering och uttorkning.
- Invandring av gran och främmande trädslag.
- Svårigheter med föryngring av ek, delvis på grund av viltbete. Föryngringen är förutsättning för bibehållen kontinuitet och framtida jätteträd.

Ängs- och betesmarker

- Minskat eller upphört bete, vilket på sikt leder till igenväxning med buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Vildsvinsbök i områdets hagmarker kan skada den hävdberoende floran.
- Buskröjning av blommande buskar som hagtorn, vilka är viktiga födokällor för många vedinsekter.

Marin miljö

- Övergödning orsakad av näringsläckage. Effekter av övergödningen kan innebära minskat siktdjup, minskad djuputbredning av makroalger, kvävande algmattor, syrebrist och ändrad artsammansättning.
- Mänsklig påverkan som till exempel byggnation, dumpning, muddring, båttrafik (svall, ljud, ankring, grumling), mineral/sand/sten-utvinning, utsläpp av olja och kemikalier kan också inverka negativt på den marina miljön.
- För stort uttag av fisk och bifångster i fisket kan påverka artsammansättningen och hela ekosystemet.
- Främmande arter, så som svartmunnad smörbult, kan påverka artsammansättningen.
- Marint avfall, inklusive dess nedbrytningsprodukter, kan orsaka skada på ekosystemet.

Läderbagge och ekoxe

- Det främsta hotet mot läderbagge och ekoxe är igenväxning. När ekar som tidigare stått i mer öppna miljöer växer igen dör de i förtid på grund av konkurrensen.
- Läderbagge och ekoxe hotas av att glesa bestånd med gamla ädellövträd generellt blir allt mer sällsynta, samt av att bristen på död, grov ved blir vanligare i markerna. Långa avstånd mellan värdefulla livsmiljöer minskar dess spridningsmöjligheter och möjlighet till genutbyte med andra populationer.
- En alltför exponerad livsmiljö i överdrivet buskröjd hagmark nära havet kan vara ogynnsamt för läderbagge och ekoxe. Särskilt på våren då solen inte värmer lika mycket som på sommaren. Buskar i ridå mot havet utgör ett gott skydd inte bara för läderbaggen, utan även för andra arter.
- En bruten kontinuitet av jätteträd kan göra att ersättningsträd för arterna att flytta till när den äldre generationens träd dör saknas.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§).

Skydd för området

Skogsstyrelsen har för avsikt att bilda biotopskyddsområde för en av områdets nyckelbiotoper. Naturvårdsavtal mellan Länsstyrelsen och markägaren planeras för övrig skog och hagmark. Målsättningen är att detta ska vara klart under 2017.

Miljöersättning för bevarande av betesmarker och slåtterängar enligt Miljö- och landsbygdsprogrammet för Sverige år 2000-2006 finns på gravfältet söder om gamla bykärnan och i de restaurerade ekhagarna längs vägen i norra delen av området.

Ekoxe är fridlyst enligt 6 § Artskyddsförordningen (2007:845), vilket innebär att det är förbjudet att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar eller att ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon. Läderbagge är fridlyst enligt 4 § Artskyddsförordningen (2007:845). Det innebär att det är förbjudet att avsiktligt fånga, döda eller störa djur samt ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon. Det är också förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats, vilket innebär att inte bara arten, utan även dess livsmiljö under alla levnadsstadier är skyddad.

Områdets marina vatten skyddas enligt vattendirektivet och havsmiljödirektivet. Miljökvalitetsnormer för vatten fastställs med stöd av 5 kap miljöbalken, enligt vattenförvaltningsförordningen och Havs- och vattenmyndighetens författningssamling, HVMFS 2013:19 samt HVMFS 2012:18. Normerna ställer krav på vattnets kvalitet. De marina miljöerna är även skyddade genom Sveriges åtaganden inom HELCOM, Baltic Sea Action Plan, aktionsplan för Östersjön.

Strandskydd gäller enligt 7 kap. 13-18 §§ miljöbalken. Strandskydd gäller generellt 100 meter från strandlinjen (ut i vattnet och inåt land). Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. Inom Vambåsanäs har Länsstyrelsen 2015 beslutat om utökat strandskydd till upp till 300 meter.

Behov av skötselåtgärd

- Ökad kunskap om den marina miljön är önskvärd.
- Åtgärder för att säkra föryngringen av ek i området är angeglägen liksom frihuggning av igenväxta, vidkroniga ekar.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1160 - Stora vikar och sund

Areal: 16,7 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Vattenområdet vid Vambåsanäs är skyddat från vind- och vågexponering. Området är mycket grunt och överstiger inte 2 meter. Det marina området har troligtvis en rik vegetation, men den marina florans och faunan i området är inte närmare känd och bör inventeras. Naturtypen är ofta värdefull som reproduktionslokal för fiskarter som till exempel gädda, abborre, mört, löja och sik.

Bevarandemål

Arealen av naturtypen ska vara minst 16,7 ha. Områdets förutsättning som reproduktions- och uppväxtområde för fisk som gädda, abborre och mört ska vara god. Ekosystemet ska vara i balans med förekomst av rovfisk, såsom gädda och abborre.

Vattenkvaliteten ska vara god och den mänsklig påverkan i form av fysiska skador av till exempel bebyggelse och bryggor, utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen, olja och kemikalier samt onaturlig grumling ska vara försumbar. Ekologisk status enligt vattenförvaltningsförordningen ska vara minst god och får inte försämrans.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som ordinärt. Vattenkvaliteten behöver förbättras genom åtgärder mot övergödning.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 63,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 24,41 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Den trädklädda betesmarken inom Vambåsanäs hyser flera hundra grova träd av framförallt ek. De grova träden finns spridda över hela området, även i de delar som idag inte betas, men förekomsten är tätare nära havet och längs åkerkanter. Den trädklädda betesmarken är omväxlande mer öppen eller sluten, med en del gräsrika partier och en del mer skuggiga delar med lundartad flora. Trädskiktet domineras av ek men det är artrikt och även lönn, lind, bok, tall, ask, asp, sälg, al, körsbär, vildapel och rönn förekommer. I buskskiktet finns bland annat hagtorn, hassel, slån, björnbär, hallon, fläder, en och nyponros.

Vambåsanäs är ett av Blekinges mest värdefulla områden vad gäller kryptogamfloran. En lång rad lavar är noterade varav flera är rödlistade, exempelvis gammelekslav (sårbar), stiftklotterlav (nära hotad), matt pricklav (nära hotad) och skuggorangelav (nära hotad). Förekomsten av dessa lavar samt mångfalden av vedinsekter pekar på att området har lång kontinuitet med grova träd. Bland svampar i området kan nämnas ekticka (nära hotad), korallticka (nära hotad), rutskin (nära hotad) och oxtungsvamp (nära hotad). Fällmossa och guldlockmossa växer på flera träd. Även skalbaggsfaunan är intressant med flera fynd av läderbagge, ekoxe, ekträdlöpare, rombjättekäppare (sårbar) och svart gulbagge.

Ett gammalt gravfält från järnåldern söder om den forna bykärnan har ett glest träd- och buskskikt och delar är helt öppna. Här återfinns hävdgynnad flora med bland annat gullviva, knölsmörlblomma, mandelblomma, stor blåklocka, baktimjan, brudbröd, solvända och den rödlistade arten stortimjan (sårbar). Stora delar av den trädklädda betesmarken betas inte av annat än vilt idag. Bete eller annan skötsel behövs för att grova träd inte ska dö i förtid.

Bevarandemål

Arealen trädklädd betesmark ska vara minst 24,4 hektar. Det ska finnas gamla träd och föringring av nya träd som efterträdare. Trädskiktet ska vara olikåldrigt, artrikt och flerskiktat och det ska finnas ett buskskikt med olika växtarter. Det ska finnas gamla träd, liggande döda ved och stubbar, stående döda eller döende träd, träd med hackspettsbohål, gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska utgöra ett inslag genom en variation mellan täta respektive öppna och glest beskuggade delar, samt bryn. Sly eller ungträd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området.

Trädens lavflora ska vara artrik och hysa arter som exempelvis gammelekslav, gammelgranslav, guldpuddrad spiklav, lönnlav, matt pricklav och sotlav. Grå skärelav ska förekomma på ett stort antal träd.

Bete ska påverka större delen av områdets dynamik och struktur. Gräsmarken vid gravfältet söder om Lilla Vambåsa ska vara välhävdad och öppen med enstaka träd och buskar. Kärlväxtfloran ska här karaktäriseras av hävdgynnade arter som exempelvis brudbröd, solvända, mandelblom och knölsmörlblomma. Stortimjan ska förekomma i en livskraftig population.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som gott, men fortsatt uteblivet bete missgynnar naturvärdena på sikt. Grova träd behöver frihuggas och bete eller annan skötsel av de grova träden och åtgärder för dess återväxt behövs.

9160 - Näringsrik ekskog

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 40,71 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Den näringsrika ekskogen återfinns framförallt i södra delen av Vambåsanäset och utgörs av ett stort område som domineras av yngre och medelålders ekskogar med varierande inslag av andra trädslag. En del av ekskogen är planterad och av tysk härkomst. I större delen av området finns ett underbestånd av hassel som delvis är riktigt gammal. Särskilt skyddsvärda hasselbestånd finns på näsets södra halva. Spritt i hela området finns ett stort antal av Skogsstyrelsen utpekade nyckelbiotoper som omfattar enstaka eller ett fåtal grova ekar. I delområdet finns 100-tals skyddsvärda träd. Merparten är ekar, men det finns även flera björkar, alar och granar med höga naturvärden. De strandnära skogarna har mycket höga naturvärden knutna till de stora grova ekarna och till det rika inslaget av död ved och ihåliga träd. I fältskiktet återfinns arter som blåsippa, buskstjärnblomma, gullviva, gökärt, liljekonvalj, skogsbingel och teveronika. På de grova ekarna förekommer många rödlistade kryptogamer såsom gammelekslav (sårbar), matt pricklav (nära hotad), stiftklotterlav (nära hotad) och ädelkronlav (sårbar). På ekarna har även noterats förekomst av svamparna ekticka (nära hotad), korallticka (nära hotad), oxtungssvamp (nära hotad) och rutsinn (nära hotad).

Näringsrik ekskog återfinns även längs vägen i norra delen av Vambåsanäs. Där växer en ek-hassellund, som domineras av riktigt gamla ekar och gamla hasselrunnor. Fältskiktet är artrikt med bland annat blåsippa, skogsbingel, liljekonvalj och lundslok. Bland förekommande rödlistade arter kan nämnas rosa lundlav, gammelekslav och läderbagge.

I direkt anslutning till den gamla bykärnan, Lilla Vambåsa by, finns ett område med hagmarkskaraktär. Trädskiktet utgörs framförallt av äldre askar (starkt hotad) med höga naturvärden samt yngre och medelålders ek. I södra delen finns ett mycket tätt buskskikt av framförallt slån. Området övergår i en välsluten ek-hassellund med inslag av ask, apel och en hel del hagtorn. Flera riktigt grova ekar finns i södra delen av lunden.

Bevarandemål

Arealen av näringsrik ekskog ska vara minst 40,7 hektar. Det ska finnas gamla träd och förnyring av nya träd som efterträdare till ek och andra ädellövträd. Det ska finnas rikligt med död ved i olika former inklusive levande träd rikligt med döda träddeklar och gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar. Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska förekomma genom en mosaik av täta respektive öppna och glest beskogade delar. Skogen i strandzonen ska utgöra ett välslutet bestånd som fungerar som vindskydd mot näsets inre delar. Tillgången på grova träd och död ved ska vara stor. Inväxande träd, buskar och sly ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Typiska arter som lundslok, skogsbingel, buskstjärnblomma, gullockmossa, guldpuddrad spiklav, gammelekslav och rutsinn ska förekomma allmänt på ekarna i området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet i området bedöms som mycket gott. Mängden död ved i olika former bör öka, liksom förutsättningen för ersättningsträd. Grova träd inväxta med bland annat gran bör frihuggas.

9190 - Näringsfattig ekskog

Areal: 11,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 19,19 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen har i Vambåsanäs sin tyngdpunkt i de högst belägna delarna av näset. Gränsen mellan näringsfattig och mer näringsrik ekskog är ibland flytande. Trädskiktet domineras av ek och tall. Med inslag av trivallöv samt buskar av en, vildkaprifol, murgröna och enstaka hassel. Ekbeståndet är olikåldrigt och innehåller en del yngre individer som kan utvecklas till grova spärrgreniga naturvärdesträd. Gran självsås relativt lätt i vissa delar och växer upp intill ekarna. Grova och gamla träd förekommer sparsamt, som en påminnelse om tidigare hävd och luftigare, mer öppen skog. Äldre träd med grova döda delar förekommer men inslaget av död ved är måttligt. För viltet och jakten har sparats en del skyddsplanteringar, så kallade viltremisser, av gran och slån.

Senvuxna ekar, viktiga för insekter och lavar, växer framförallt i de högst belägna partierna i de svårbrukade, mindre branterna. Även en del äldre granar är att betrakta som naturvärdesträd. I grova grangrenar finns gnagspår efter den rödlistade skalbaggen grönhjon (nära hotad). På ekarna växer rikligt med skägglavar. I fältskiktet återfinns bergslök, blåbär, blåsippa, buskstjärnblomma, ekorrbär, getrams, liljekonvalj och skogsbingel. Tofsmes och stjärtmes noterades vid basinventeringen liksom flera för naturtypen karaktäristiska arter till exempel tallticka (nära hotad), rostfläck, havstulpanlav, grå skärelav, gammelekslav (sårbar) och guldlockmossa. Bronsåldersröse finns i södra delen.

Bevarandemål

Arealen av näringsfattig ekskog ska vara minst 11 hektar. Småskaliga naturliga processer, som trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, men även bete, ska påverka dynamik och struktur. Ek ska utgöra ett dominerande inslag och trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare till ek. Det ska finnas död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddelar. De typiska arter rostfläck, guldlockmossa, murgröna, blåbär och vildkaprifol ska förekomma rikligt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet i området bedöms som gott. Mängden död ved i olika former bör öka, liksom förutsättningen för ersättningsträd. Grova träd inväxta med framförallt gran bör frihuggas.

1083 - Ekoxe, *Lucanus cervus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekoxen är värmekrävande och förekommer ofta i sydsluttningar, företrädesvis glesa, soliga sådana som till exempel trädbevuxna hagmarker och gamla ekskogar. Larvutvecklingen sker främst i ek, men har även konstaterats i bok, björk, lönn och hassel. Arten utvecklas i döda, underjordiska delar av olika lövträd, främst ek. Larverna ligger ofta i jorden och gnager på döda rottdelar även på levande träd. Larver är dessutom vid upprepade tillfällen påträffade under marken på liggande ekstockar, där de gnager på de mot marken vända delarna. Larvutvecklingen är lång och anses kunna sträcka sig över fem år. Förpuppningen sker i en hönsäggstor kokong. De fullbildade skalbaggarna kläcks i mitten av juni, då flyger hanarna omkring för att leta efter honor. Hanarna lever under ganska kort tid (ett par veckor) medan honorna kan påträffas in i början av augusti. Arten flyger i skymningen och lockas av sav som sipprar ut från ekstammar.

Arten gynnas av betesdrift och plockhuggning eller motsvarande ingrepp som skapar substrat och håller marken glest och luckigt trädbevuxen, samt ger god möjlighet för ljuskrävande träd som ek att förnyra sig. Arten är inte rödlistad i Sverige, utan bedöms som livskraftig. Blekinge kan betraktas som ett av de viktigaste fästena i den nordliga delen av utbredningsområdet i Europa. Förutom i Blekinge, Kalmar län, och i eklandskapet söder om Linköping, är ekoxen sällsynt. Arten missgynnas av igenväxning av glesa bestånd av gamla ädellövträd, samt av en minskad tillgång på död, grov ved i skogslandskapet.

Fynd av ekoxe vid Vambåsanäs har rapporterats till Artportalen vid flera tillfällen under 2000-talet. Fyndet har gjorts både i den norra och den södra delen, samt vid Saltäng.

Bevarandemål

Ekoxe ska förekomma i området. Trädklädd betesmark, som är ekoxens livsmiljö, ska bibehållas i gynnsamt tillstånd enligt de bevarandemål som är formulerade för denna.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för ekoxe bedöms som gott, men det behövs återkommande åtgärder för att gynna grova träd och dess efterträdare i områden som inte betas. Död ved kan behöva sparas i större utsträckning i delar av området.

1084 - Läderbagge, *Osmoderma eremita*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Läderbagge är knuten till äldre ihåliga lövträd med mulm (löst material som till största delen består av nedbruten ved). I Sverige förekommer den främst i ek, men även i ask, lind, bok och andra lövträd. Läderbaggens livsmiljöer utgörs av trädbärande hagmarker, alléer och parker, men ibland även av mer slutna ekdominerade bestånd. God solexponering påverkar mikroklimatet inne i hålträden, och läderbaggen föredrar träd som står fristående eller halvöppet. Läderbaggen förekommer endast i områden med mycket gamla ädellövträd och indikerar genom sin förekomst att miljön är mycket värdefull och att artrikedomen av andra vedlevande skalbaggar är hög. I Blekinge förekommer läderbaggen kustnära i hela länet, med en koncentration av lokaler mellan Ronneby och en bit öster om Karlskrona. Detta område ses som en nationell värde-trakt för läderbaggen, som är särskilt viktigt att prioritera i arbetet med att bevara arten.

Larven lever inne i stamhåligheternas mulm, där de gnager på den omgivande fastare döda veden. Arten kan stanna mycket länge i samma träd, vilket gör att stora mängder av de karaktäristiska ekskrementerna efter hand ansamlas inuti träden. Larvutvecklingen tar i Sverige 3-4 år. Förpuppningen sker under sommaren i en ganska fast kokong i stamhåligheterna. Den fullbildade skalbaggen lever upp till en månad och påträffas i juli och augusti. Ibland kan de ses krypa på stammarna, men oftast uppehåller de sig inne i hålträden.

Läderbagge har begränsad spridningsbenägenhet och de flesta individer stannar under hela sin livstid i det träd där de kläckts. Den längsta dokumenterade sträcka som arten förflyttat sig är i Sverige 500 meter. De flesta förflyttningar som görs är dock korta, 50-100 meter, trots att lämpliga träd finns på längre avstånd. Om avstånden är längre mellan lämpliga hålträd får isoleringseffekten stor betydelse för artens förekomstmönster.

Arten gynnas av betesdrift och plockhuggning eller motsvarande ingrepp som håller trädskiftet glest och luckigt, med god möjlighet för ljuskrävande träd som ek att utveckla mulmträd och att föryngra sig. Läderbaggen är rödlistad som nära hotad, NT, och hotas av flera orsaker, bland annat igenväxning och en bruten kontinuitet av jätteträd.

Fynd av läderbagge vid Vambåsanäs har rapporterats till Artportalen vid många tillfällen under 90-talet och 2000-talet. Fynden har gjorts i stora delar av området, men främst i den södra delen, samt vid Saltäng. Fynden har varit både i form av spillning och levande exemplar. Läderbaggen förekommer även på flera ställen i närområdet.

Bevarandemål

Läderbagge ska förekomma i flera träd inom hela området. Trädklädd betesmark, som är läderbaggens livsmiljö, ska bibehållas i gynnsamt tillstånd enligt de bevarandemål som är formulerade för denna.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för läderbagge bedöms som gott, men det behövs återkommande åtgärder för att gynna grova träd och dess efterträdare i områden som inte betas.

Dokumentation

- ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Berglund, M. 2000. Vambåsalandskapet - om natur och kulturmiljövård i Blekinges kustbygd. Ett examensarbete vid institutionen för landskapsplanering, Alnarp.
- Jordbruksverket. 2004. Ängs- och betesmarksinventering. Tillgänglig:
<https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>
- Länsstyrelsen i Blekinge. 1983. Kulturminnesvårdsprogram för Blekinge län.
- Länsstyrelsen i Blekinge Län. 2015. Beslut om utvidgat strandskydd för Ronneby kommuns kust- och skärgård, Blekinge län, Dnr 511-4322-15
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2011. Objektssammanfattning av skyddsvärda träd på Vambåsanäs. Opublicerad rapport.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. Hemberg Joakim. 2016. Förslag till Skötelplan Vambåsanäs. Opublicerad rapport.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för de svenska arterna i habitatdirektivets bilaga 2. Dnr NV-01162-10.
- Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.
- Naturvårdsverket. 2012. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 1177-1996.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 1506-1996.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 1507-1996.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 1538-1996.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 1539-1996.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 1565-1996.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 1594-1996.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 1595-1996.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 1596-1996.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 1597-1996.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 1682-1996.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 1683-1996.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 954-1996.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 982-1996.
- Skogsstyrelsen. 1996. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 983-1996.
- Skogsstyrelsen. 1997. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 6361-1997.
- Skogsstyrelsen. 2005. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 608-2005.
- Skogsstyrelsen. 2005. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 612-2005.
- Skogsstyrelsen. 2012. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 298-2012.
- HELCOM. 2007. Baltic Sea Action Plan, www.helcom.fi
- VISS VattenInformationssystem Sverige. 2016. www.viss.lansstyrelsen.se (uttag 2016-10-12).
- Artportalen. 2016. www.artportalen.se (uttag 2016-08-17).
- Trädportalen. 2016. www.tradportalen.se (uttag 2016-08-24).

Bilagor

- Bilaga 1. Områdeskarta
Bilaga 2. Naturtypskarta

Natura 2000 - SE0410205 Vambåsanäs

